

evergreen

MAGAZÍN Hnutí DUHA PRO DÁRCE, PODZIM 2015

ČESKÁ DIVOČINA:
VÝSLEDKY
PRŮZKUMU
V PŘEHLEDNÉ
INFOGRAFICE

KATEŘINA
WINTEROVÁ:
O ALTERNATIVÁCH
NEJEN VE
STRAVOVÁNÍ

KDO ČAJ S MEDEM
PIJE, NESTŮNĚ
A DLOUHO ŽIJE

Co by vítr dokázal v české kotlině

Další z obnovitelných
zdrojů na dosah?

**Benefiční obchod
je nejlepší volbou
pro nákup vánočních
dárků**

**S ohledem na životní prostředí, právo lidí
na spravedlivou odměnu, kvalitu, myšlenky
Hnutí DUHA, pro malé i velké. To je Benefiční
obchod Hnutí DUHA.**

obchod.hnutiduha.cz

Milé čtenářky, milí čtenáři,

také máte rádi, když vám nějaká událost ukáže úplně novou, vzrušující souvislost s tématem, o kterém jste si mysleli, že je máte „zmáknuté“?

Mně se tohle nedávno stalo na výročním setkání s kolegy a kolegyněmi z Friends of the Earth, největšího světového sdružení ekologických organizací, jehož českým členem máme jako Hnutí DUHA tu čest být.

Setkání totiž zahájila konference v gruzínském parlamentu, kde vystoupili lidé z různých evropských regionů postižených konflikty. Ale mluvili na – v tomto kontextu – netradiční téma: jak chránit přírodu a zdravé prostředí, když okolo létají kulky a vybuchují nálože. Lidé z Čečenska, Ukrajiny, bývalé Jugoslávie i Severního Irsku nám připomněli, že i v těch nejtěžších podmínkách je potřeba uchovávat si naději a myslet na budoucnost. Na takovou, která bude jistě lepší, třeba proto, že se podaří zachránit území jedinečné divočiny, jež v prostoru i čase znovu spojí znesvářené národy.

Tuto úroveň práce ve jménu čistého vzduchu či pestré přírody – naštěstí – zakoušet nemusíme. Ani my však nesmíme zapomenout, že hledět do budoucnosti a nedbat na pesimistická hesla typu „tohle v Česku nepůjde“ se vyplatí.

V Gruzii, kde se konalo zmíněné setkání, usilují naši kolegové a kolegyně o to, aby odpadky končily v koši, a ne v řece nebo v moři. V belgickém Vlámku recyklují kolem 70 procent odpadů. Také my, Češi a Češky, ve valné většině nespeme odpadky do přírody, ale chceme třídít. Ovšem do oběhu se vrací jen necelá třetina surovin.

Proto Hnutí DUHA – společně s vámi všemi, kteří nás podporujete, prosazuje, aby nám stát, kraje a obce snazší třídění umožnily. Když to jde v Belgii či v Německu, tak není důvod, proč by to nemělo jít u nás.

A co dalšího jistě „půjde“ díky naší společné snaze? To vám prozradí následující stránky.

Jiří Koželouh

programový ředitel Hnutí DUHA

P. S.: I letos vyrazíme spolu s našimi dobrovolníky stopovat velké šelmy na Šumavu, do Beskyd a tentokrát i Jeseníků. O úvodních školeních pro nové zájemce si můžete přečíst na další straně. Podpořit je pak můžete pomocí přiložené složenky nebo na stránce www.hnutiduha.cz/hlidky.

Obsah:

4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by vám nemělo uniknout	14	ROZHOVOR: KATEŘINA WINTEROVÁ Herečka, zpěvačka a nyní především moderátorka televizního pořadu Herbář
6	TÉMA: VĚTRNÉ ELEKTRÁRNY V ČR Mohou se stát větrné elektrárny významným zdrojem elektřiny?	18	FOE: NATURE ALERT Evropané mají svou přírodu rádi a chtějí ji chránit
10	VZTAHOVÝ FUNDRAISING Další díl seriálu o dárcovství, tentokrát o budování vztahu mezi organizací a dárcem	19	KRAJINA POTŘEBUJE NÁPRAVU I kvůli včelám a jejich jedinečnému produktu: medu
12	OCHRANA DIVOKÉ PŘÍRODY OČIMA ČESKÉ VEŘEJNOSTI Výsledky divočinového průzkumu Katedry environmentálních studií Masarykovy univerzity	22	NÁŠ ČLOVĚK: IVO KROPÁČEK Nejen o plánech odpadového hospodářství na dalších 10 let

Co vás čeká v novém čísle Sedmé generace?

Do připravovaného pátého letošního čísla 7.G chystáme téma o environmentálním uprchlictví a spravedlnosti, reportáže z klimakempu, české divočiny, školy soběstačnosti a koncertu pro Šumavu, přiblížíme vám norování lišek, komunitní zahrádkaření, fosilní divestment, situaci se spalovnami nebo iniciativu Zachraň jídlo. A mluvit budeme mimo jiné s architektem pasivních domů.

Více informací:
www.sedmagenerace.cz

S Hnutím DUHA po stopách velkých šelem

Podzim klepe na dveře a s ním i začátek nové sezóny Rysích a Vlčích hlídek. V listopadu a v prosinci nás v Beskydech, Javorníkách, Jeseníkách a na Šumavě čeká celkem pět úvodních školení pro nové zájemce o hlídkaření, a jakmile napadne první sníh, vyrazíme opět po stopách vlků, rysů a medvědů.

Cílem těchto hlídek je přispět k ochraně a poznání vzácných a ohrožených šelem. Dobrovolníci je hledají, stopují a odebírají vzorky jejich trusu, moči či chlupů. Díky analýzám DNA těchto „vzácných“ nálezů pak získáváme bližší informace o početnosti, pohybu i zdravotním stavu jejich populace na našem území. Pro nadcházející sezónu jsme navíc získali 40 nových fotopastí, které nám umožní ještě blíže nahlédnout do tajemného života těchto plachých a skrytě žijících zvířat. Dobrovolníci mají na starosti instalaci fotopastí a jejich pravidelnou údržbu, například výměnu baterek či kontrolu paměťových karet, sem tam je také potřeba odstranit napadený sníh z objektivu nebo spadlou větev. Práce je tedy dost. V neposlední řadě naše hlídky působí jako prevence pytláctví. Pohybujeme se v přírodě co nejvíce, v různém čase a na různých místech, a snažíme se tím zkomplikovat pytlákům jejich nelegální činnost.

Díky terénní práci našich hlídačů můžeme průběžně a objektivně informovat veřejnost o velkých šelmách: o jejich způsobu života, pohybu, lovu, využívání krajiny nebo třeba o tom, jak vychovávají svá mláďata. Snažíme se tak napravit jejich „pošramocenou“ pověst, kterou v minulosti utvářely především stovky let předávané mýty a pohádky.

Chcete se k našim hlídkám přidat? Sledujte webové stránky selmy.cz, kde se v přehledu akcí již brzy objeví přihláška na úvodní semináře, tzv. Zavýjení či Ostrovidění, které proběhnou v těchto termínech:

- 6.-8. 11. Bumbálka (Beskydy)
- 20.-22. 11. Huslenky (Javorníky)
- 13.-15. 11. Prášíly (Šumava)
- 27.-29. 11. Ludvíkov (Jeseníky)
- 4.-6. 12. Prachatice (Šumava)

Zájemce o nahlédnutí do světa velkých šelem bychom také rádi pozvali na promítání nového dokumentu režiséra Jana Svatoše CAUSA CARNIVORA. Ve filmu se můžete těšit například na názory střeoevropských odborníků na velké šelmy i na autentické záběry šelem z naší přírody. Termíny promítání a diskuzí můžete sledovat na www.ceskadivocina.cz/promitani.

Za vaším domem bude stát nová chemička...

... ale vám do toho nic není! Tak nějak by se dal stručně vystihnout návrh zásadní novely stavebního zákona, jež předložila ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová. Ministryně plánuje výrazně omezit práva občanů, a naopak posílit postavení tzv. autorizovaných inspektorů, kteří před třemi lety vyvolali skandál s nezákonnou certifikací staveb. Nyní by měli získat dokonce i pravomoc stavby umisťovat, čímž by v tomto procesu nahradili stavební úřady. Inspektoři však pracují přímo pro developery a jsou jimi rovněž placeni.

„Na Ministerstvu pro místní rozvoj buď panuje kolektivní ztráta paměti, nebo chce ministryně Šlechtová otevřít další díru pro některé autorizované inspektory, kteří si v minulosti udělali byznys z porušování stavebního zákona. Každopádně je novela v příkrém rozporu s programovým prohlášením vlády, které přesně tohle omezení občanských práv výslovně vylučuje,“ komentovalo návrh Hnutí DUHA. K návrhu jsme vypracovali odborné připomínky a usilujeme o to, aby lidé nebyli ochuzeni o právo vyjadřovat se ke změnám ve svém okolí a hájit svoje prostředí.

Vzdáváme hold českým ekologickým zemědělcům

Je jich na čtyři tisíce a pomáhají nás chránit před povodněmi a suchem. Nemluvíme o hasičích, ale o českých ekologických farmářích. Namísto intenzivní produkce se rozhodli farmařit zdravě a s ohledem na přírodu, plodiny, zvířata i naše zdraví. Nepoužívají umělá hnojiva ani chemické prostředky a zacházejí šetrně s půdou. Pomáhají tak naší krajině, a tím i zdravým potravinám, které se mohou dostat i na váš stůl.

Září bylo měsícem biopotravin a vy jste měli možnost potkat se s pěti z nich na pražské Kampě. Byli tam celý měsíc, pod širým nebem, dnem i nocí. Hnutí DUHA zde totiž uspořádalo fotografickou výstavu „Živí mě země“. Autorkou velkoformátových černobílých i ilustračních barevných snímků je brněnská fotografka a grafička Markéta Jedličková.

Pokud jste zrovna neměli cestku kolem, nezapomínejte. Můžete je i spoustu dalších farmářů vidět – nejdřív virtuálně a pak třeba i na živo – díky populární aplikaci www.adresafarmaru.cz, kterou pro vás provozujeme.

Ministerstvo průmyslu: těžba uhlí za limity se nevyplatí

Ekonomické škody způsobené prolomením limitů těžby hnědého uhlí by čtyřnásobně převýšily ekonomické přínosy. Vyplývá to ze studie zveřejněné Ministerstvem průmyslu a obchodu, kterou zpracovalo Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Studie analyzovala škody na zdraví a životním prostředí způsobené těžbou a pálením hnědého uhlí v severních Čechách a přepočítala je na peníze. Přestože vědci museli na pokyn ministerstva ignorovat dopady na zdraví a životy našich sousedů v Polsku, Německu, Rakousku či na Slovensku, vyšlo by nás rozšíření těžby na 25 miliard korun. Další studie zadaná ministerstvem zjistila, že ekonomické přínosy z vytěženého uhlí by činily jen 6,6 miliard korun.

Nyní pochopitelně očekáváme, že ministr průmyslu Jan Mládek na základě nových výpočtů přehodnotí své stanovisko a doporučí vládě současné limity těžby zachovat. Hnutí DUHA bude rozhodně tuto variantu – výhodnou pro život lidí, přírodu i ekonomiku – nadále prosazovat.

Recyklační sleva – motivace pro lepší recyklační služby

V míře recyklace komunálních odpadů kulháme se svými 31 % za evropským průměrem (43 %). Sobotkova vláda ve svém programovém prohlášení z února 2014 uvádí, že připraví novelu zákona o odpadech s cílem „... zvýšit úroveň recyklace odpadů, včetně odpadů biologických, na úroveň vyspělých evropských zemí...“ Avšak ministrem Brabcem (ANO) připravovaný zákon o odpadech, který by měl již před koncem roku dorazit do Poslanecké sněmovny, žádné opatření pro výraznější zvýšení míry recyklace neobsahuje.

Hnutí DUHA proto navrhuje, aby součástí zákona byla takzvaná recyklační sleva, která by obcím zlevnila plánované zvýšení zákonného skládkovacího poplatku. Obce by dostaly slevu ze skládkování podle toho, jak vysokou míru recyklace by vykázaly. Konečně by tak měly důvod přistavit domácnostem kontejnery na třídění co nejbližší a motivovat své obyvatele k třídění odpadů.

Zvýšit recyklaci odpadů zřejmě budeme muset v každém případě, neboť Evropská komise má v rámci připravovaného balíčku pro cirkulární ekonomiku, který bude představovat na konci roku 2015, v úmyslu zvýšit cíle pro recyklaci komunálních odpadů až na 70 % v roce 2030.

Magazín Hnutí DUHA,
XVIII. ročník,
číslo 3/2015.

Vydává:

Hnutí DUHA, Údolní 33,
602 00 Brno, telefon:
545 214 431, e-mail:
pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Redakce:

Simona Horká, Jiří Koželouh, Lucie Krejčí, Jan Gregor, Karel Polanecký, Ivo Kropáček, Josefa Volfová, Helena Diesing.

Sazba a grafika:

Pavel Veselý | pplusv.com.

Foto:

obálka – Pixabay.com,
editorial, aktuality – archiv
P. Borusíka.

Podávání novinových
zásilek povolila Česká
pošta, s. p., OSP
Brno, č.j. P/23623/93
ze dne 25. 10. 1993.
Registrováno u MK ČR
E 12145.

Tištěno na recyklovaném
papíře.

Hnutí DUHA prosazuje
zdravé prostředí pro
život, pestrou přírodu
a chytrou ekonomiku.
Dokážeme rozhýbat
politiky a úřady, jednáme
s firmami a pomáháme
domácnostem. Našich vý-
sledků bychom nedosáhli
bez podpory tisíců lidí,
jako jste vy.

Větrné elektrárny mají velké možnosti i v České republice

Aktuální studie České společnosti pro větrnou energii ukazuje, že domácí větrné elektrárny se můžou stát významným zdrojem elektřiny nejen v Německu či ve Velké Británii, ale také u nás. V současné době ovšem větrná energetika v České republice stagnuje. Hnutí DUHA proto usiluje o obnovu jejího rozvoje v příštích letech.

V roce 2011 se na mě obrátil německý analytik Sven Teske (koordinátor projektu organizace Greenpeace zvaného Energy [r]evolution) s otázkou, jaký je technický potenciál výroby větrných elektráren v České republice. Jinými slovy, kolik elektřiny by mohly vyrobit větrné elektrárny, kdyby byly postaveny na všech vhodných místech. Obratem jsem vysypal z rukávu číslo, ke kterému došla Nezávislá energetická komise Topolánkovy vlády (známá jako Pačesova komise) a které jsme převzali do tehdy poměrně čerstvého koncepčního dokumentu Chytrá energie: až budou ve všech vhodných lokalitách v ČR postaveny větrné elektrárny, vyrobí 6 terawatthodin elektřiny za rok. Sven mi okamžitě odpověděl, že to je málo.

Uvedl jsem zdroje, ze kterých čerpám, a předpokládal jsem, že tím naše debata skončí. Sven ale neváhal a poslal mi údaje o reálně postavených větrných elektrárnách v Sasku a v Bavorsku a mapy rychlosti větru na obou stranách hranice. Musel jsem uznat, že povětrnostní podmínky by nemohly zapříčinit takový rozdíl v odhadech, které už byly na německé straně podloženy konkrétní zkušeností s produkcí stávajících elektráren. Při opětovném nahlédnutí do zprávy Pačesovy komise jsem zjistil, že v případě větrných elektráren neuváděla technický potenciál, ale výhled výroby. Tento rozdíl mi objasnila až studie Ústavu fyziky atmosféry (ÚFA). Pochopil jsem, že jde o technický potenciál redukováný o lokality, v nichž větrná elektrárna nebude postavena kvůli nesouhlasu veřejnosti. Studie ÚFA obsahovala i vysoký scénář, který mimo jiné kalkuloval se zvýšením přijatelnosti větrných elektráren v obcích dotčených výstavbou. Potenciál větrné energie v tomto vysokém scénáři dosahoval 15 TWh.

Čarovná řeka

Nezbylo mi než uznat chybu a zamyslet se nad tím, proč autoři Pačesovy zprávy uvedli nižší než technicky dosažitelnou hodnotu a proč jsem ji bez váhání převzal. Jednou z příčin jsou patrně dosavadní zkušenosti, které ukazují, že odpor veřejnosti k výstavbě větrných elektráren představuje stejně důležitý faktor jako přírodní podmínky. S tím rozdílem, že se může s postupujícím časem měnit.

Často si vzpomenu na jeden výlet k Dunaji nedaleko Bratislavy. Společně s přáteli jsme pozorovali větrné elektrárny na rakouském břehu, zatímco na slovenském nebyla v dohledu ani jediná. Jeden ze slovenských kamarádů žertem poznamenal, že Dunaj dokáže něco, co žádná jiná řeka: působit jako účinný větrolam. Jak si jinak vysvětlit, že na jedné straně řeky jsou pro větrné elektrárny vhodné podmínky, ale na druhé nikoli? Nebylo potřeba provádět měření rychlosti větru na obou březích, protože skutečná příčina byla zjevná: na rakouské straně elektrárny jednoduše chtějí.

Rozdíl ve využívání větrných elektráren mezi většinou evropských států a Českou republikou, Slovenskem nebo Maďarskem je markantní a nadále se prohlubuje. A nejde jen o větrné velmoci typu Německa, Španělska nebo Velké Británie. Například v Rakousku či v Belgii postavili jen v roce 2014 větrné elektrárny s vyšším instalovaným výkonem, než mají všechny české dohromady. Zatímco u nás narostl instalovaný výkon o 5 % a na Slovensku a v Maďarsku stagnoval, v Evropské unii vykazují větrné elektrárny významně vyšší hodnoty přírůstku instalovaného výkonu než všechny ostatní zdroje. Nejedná se ovšem o evropskou specialitu – z pohledu investic do nových větrných turbín jsou na prvních pěti místech čtyři mimoevropské státy (mezi Čínou, Spojenými státy, Brazílií a Indií se dostalo jen Německo).

Větrným elektrárnám nepřející oblast mezi Aší a Debrečenem se ovšem může proměnit. S rychlostí větru to u nás není tak špatné a přijatelnost projektů větrných elektráren může ovlivnit třeba nabídka podílu na vlastnictví.

Co by vítr dokázal v české kotlině

Komora obnovitelných zdrojů vydala letos na jaře dokument s názvem Analýza větrné energetiky v ČR, ve kterém aktuální potenciál větrných turbín detailně rozebírá. Výsledky byly podrobně konzultovány s Ústavem fyziky atmosféry a základní zjištění určitě stojí za pozornost. Podle autorů je v České republice technicky proveditelná výstavba větrných elektráren o celkovém výkonu 5800 MW, což představuje přibližně dvacetinásobek současného stavu. Nadále se přitom počítá s vyloučením výstavby ve zvláště chráněných územích. K instalaci uvedeného výkonu by bylo třeba postavit 1933 větrných elektráren (většina aktuálních projektů již pracuje s turbínami o výkonu 3 MW).

Větrné elektrárny o výkonu 5800 MW by při modelovém rozmístění v České republice dokázaly vyrobit 18 TWh elektřiny (nárůst oproti předchozím studiím ÚFA je způsoben především tím, že současná špičková turbína vyrobí ve stejné lokalitě větší množství elektřiny než typ stavěný před osmi lety). To v žádném případě není malé množství, loňská celková spotřeba elektřiny v ČR dosáhla 57 TWh. Díky vyspělým „větrným státům“ víme, že podobný podíl nepřináší automaticky výpadky v zásobování elektřinou. Dánové vyrobili v roce 2014 ve větrných elektrárnách množství elektřiny, které odpovídá 39 % spotřeby země. Dánská síť má přitom z pohledu spolehlivosti dodávek koncovým uživatelům nejlepší výsledky z celé Evropy. Technická řešení, jak se vypořádat se závislostí výkonu větrných elektráren na přírodních podmínkách, jsou již v praxi vyzkoušena.

Nepřivedou nás větrné elektrárny na mizinu?

K aktuálnímu globálnímu úspěchu větrné energetiky musíme poznamenat, že v evropských zemích se dosud obnovitelné zdroje rozvíjejí jen tehdy, mají-li přiznanou podporu formou minimálních výkupních cen nebo zelených bonusů. Jinak zatím nejsou schopny (podobně jako nové jaderné reaktory) konkurovat fosilním palivům. Je ovšem třeba dodat, že fosilní paliva jsou podle Mezinárodní energetické agentury pro energii celosvětově příjemcem 4,5násobně vyšších dotací než obnovitelné zdroje. Potřeba podpor pro obnovitelné energie skončí ve chvíli, kdy státy přestanou dotovat fosilní paliva a do jejich ceny se započtou externí náklady (například na léčení nemocí způsobených znečištěným ovzduším).

Skutečnost, že v České republice aktuálně neexistuje žádná podpora pro nové projekty větrných elektráren, zůstává hlavní příčinou stagnace tohoto sektoru. Podle odhadu Komory obnovitelných zdrojů by aktuálně zajistilo atraktivitu investic do větrných elektráren znovuzavedení hodinového zeleného bonusu ve výši 1980 Kč/MWh. Tato částka by ovšem s postupujícími lety klesala, přičemž v roce 2025 by již měly větrné elektrárny zdrojům na fosilní paliva plně konkurovat a zelený bonus by mohl být zrušen.

I v čistě teoretickém případě, že by se podařilo nastartovat rychlý rozvoj větrných elektráren a do roku 2025 by byly postaveny větrné elektrárny o výkonu 2700 MW, se promítne navrhovaná podpora do ceny jedné kilowatthodiny pro konečného zákazníka maximálně šesti haléři.

Vlastnictví jako klíč k úspěchu

Analýza potenciálu větrné energetiky opět naráží na stejný problém jako dřívější studie – naplnění potenciálu je podmíněno souhlasem veřejnosti s výstavbou turbín. V dokumentu se přímo uvádí, že využití potenciálu „předpokládá celkově vstřícný postoj k VTE a cílenou snahu o odstraňování bariér jejich výstavby podobně, jako se tomu děje v sousedním Německu“.

Německý úspěch větrných elektráren a obecně decentralizovaných energetických projektů má ovšem jeden důležitý rozměr: v Německu patří dvě třetiny celkového instalovaného výkonu všech obnovitelných zdrojů, tedy z gigantických 73 GW (pro srovnání výkon všech elektráren v ČR včetně Temelína, Dukovan, Pruněřova či Chvaletic činí necelých 22 GW), přímo jejich uživatelům – občanům, obcím, zemědělcům i podnikům. Vlastnictví elektráren ze strany obcí či družstev je běžné i v Dánsku, Velké Británii a dalších zemích.

Instalovaný výkon větrných elektráren v členských státech Evropské unie

Stát	Instalovaný výkon větrných elektráren v roce 2014 [MW]	Instalovaný výkon větrných elektráren celkem [MW]
Rakousko	411	2095
Belgie	293	1959
Bulharsko	9	690
Chorvatsko	86	346
Kypr	0	147
Česká republika	14	282
Dánsko	67	4845
Estonsko	23	303
Finsko	184	627
Francie	1042	9285
Německo	5279	39 165
Řecko	114	1980
Maďarsko	0	329
Irsko	222	2272
Itálie	107	8663
Lotyšsko	0	62
Litva	1	279
Lucembursko	0	58
Nizozemí	141	2805
Polsko	444	3834
Portugalsko	184	4914
Rumunsko	354	2954
Slovensko	0	3
Slovinsko	1	3
Španělsko	27	22 986
Švédsko	1050	5425
Velká Británie	1736	12 440
EU celkem	11 791	128 751

Dirk Vansintjan z belgického družstva Eco-power, které má padesát tisíc členů a vlastní třináct velkých větrných elektráren, se díky nabídkám vlastnických podílů ve své praxi neseťkává s klasickým lokálním odporem. Naopak jej oslovují skupiny lidí se zájmem o výstavbu větrné elektrárny v blízkosti svého bydliště.

Společně s kolegy z Hnutí DUHA jsem přesvědčen, že problém chybějícího podpůrného mechanismu pro větrné elektrárny i jejich malou popularitu v řadě lokalit vhodných pro výstavbu lze řešit společně. Proto navrhuje, aby byl v zákoně o podporovaných zdrojích obnoven nárok na přidělení hodinového zeleného bonusu pro nové větrné elektrárny. Ovšem pouze za podmínky, že investor nabídne 30% podíl v projektu dotčeným obcím a jejich občanům.

Věříme, že díky tomuto opatření se podaří v praxi vyvrátit zakořeněnou představu, že u nás vítr nefouká.

Vztahový fundraising

V minulém čísle magazínu jsme psali o informačním projektu „Závět' pomáhá“ (www.zavetpomaha.cz), který přináší informace o darování ze závěti. Překvapilo nás množství pozitivních reakcí, které jste nám posílali na e-mail pro dárce pratele@hnutiduha.cz, a proto jsme se rozhodli, že v článcích o darování budeme pokračovat. Tentokrát se podíváme na další zajímavé téma.

Fundraising v mnoha podobách

Fundraisingem se v dobročinných organizacích rozumí rozvoj dárcovství. Má více podob: nejčastěji se setkáme s grantovým, firemním nebo individuálním fundraisingem. V grantovém fundraisingu jsou dárce různé nadace, samospráva nebo třeba stát. Firemní fundraising je zase postaven na rozvoji dárcovství od firem. Některé organizace (a Hnutí DUHA není výjimkou) se však řídí přísným etickým kodexem, který dary od firem striktně zakazuje. Dokonce hlídají i zdroje příjmů oněch nadací. Hlavní důvody jsou dva: velké firmy jsou často i znečišťovatelé nebo jinak narušují etické principy, případně by obdarovanou organizaci mohl firemní dar dostat do střetu zájmů.

Nezávislost na firemních darech umožňuje nezávislou práci. Kde však hledat potřebné finance? Pokud si totiž zakážeme přijímat finance od firem a korporací a z přehledu nadací vyškrtáme ty s nejasnými zdroji (nebo s vazbami na korporace), mnoho možností už nám nezbude. Granty jsou navíc nestálé a těžko se na jejich základě plánuje dlouhodobě promyšlená práce. Jaký zdroj tedy může dobročinným organizacím pomoci? Odpověď spočívá v individuálním fundraisingu.

Když darují lidé

Samotný individuální fundraising je bohatý strom s velice specifickými větvemi. Lidé si obvykle na prvním místě představí různé pouliční sbírky hotovosti. Sbírkové do kasiček v posledních letech doplnili i (benefiční) prodejci různých plyšových zvířátek či magnetek všeho druhu. Záslužným nástrojem velkého dosahu je jednoznačně dárcovská SMS, která v minulém roce oslavila desáté narozeniny.

Potíž s výše jmenovanými metodami je v tom, že vzhledem ke svému masovému využití vytvářejí dojem, že právě takto má individuální dárcovství vypadat. Darování běžně probíhá tak, že během pár vteřin vytukáme SMS, vhodíme pár drobných do kasy nebo si koupíme plyšáka, který se nám možná ani nelíbí. Ruku na srdce – kolikrát opravdu víte, komu své peníze darujete? A pojďme dál – kolik takto obdarovaných organizací vám za dar poděkuje a zašle vám třeba výroční zprávu s dalšími informacemi, abyste se dozvěděli, jak byl váš dar využit? Ví o vás obdarovaná organizace něco více než jen výši částky na svém bankovním účtu? Není to málo? Ba co víc, opravdu je darování jen jednostranná, poněkud sterilní transakce u příležitosti živelných katastrof?

Mnoho organizací i dárců je přesvědčeno, že darování by měl být vztah, v němž jsou si oba partneři rovni. Darování je v tomto pojetí dokonce určitá zodpovědnost, která by neměla být učiněna ledabyle, ale po zralé úvaze a ujištění, že obdarovaná organizace je spolehlivá a blízká srdci dárce.

Takové darování je pak často neanonymní, a my ho proto považujeme za vysoce transparentní. Pro obdarovanou organizaci jsou zdroje jejího financování snadno doložitelné, díky čemuž se zvedá kredit její nezávislosti. Zatímco

Třadvacet významných českých neziskových organizací letos v létě zveřejnilo pod hlavičkou koalice **Za snadné dárcovství** a projektu **Darujpravidelne.cz** spot na podporu pravidelného dárcovství. **Hlavním mediálním partnerem se stala Česká televize.**

Cílem spotu (přístupného také online z www.darujpravidelne.cz/spot) je upozornit na výhody pravidelného dárcovství, které zakládá vztah mezi dobročinnou organizací a dárce.

V anonymním fundraisingu neprobíhá mezi dárce a neziskovou organizací žádný vztah – dárce je de facto degradován na peněženku, která vydává dar do kasičky nebo pomocí DMS.

u veřejných sbírek na ulici dárce často věnuje dar bez hlubší znalosti obdarovaného, v případě vztahového dárcovství (obzvláště u toho pravidelného, například formou trvalého příkazu) se dárce pečlivě rozmyslí, jestli organizaci podpoří. Některé organizace považují pravidelné dárcovství za překážku. My si naopak ceníme toho, že pravidelný dárce daruje vědomě – zná nás a téměř vždy nám poskytne základní osobní údaje, abychom ho poznali i my. A zde vztah začíná.

Rozvíjíme vztahy

V Hnutí DUHA soustavně pracujeme na rozvoji tzv. vztahového fundraisingu. Nepřijímáme anonymní dary, jež jsou ze své podstaty jednostranné. Místo toho preferujeme uvědomělé darování od lidí, kteří vědí, komu darují, a které zároveň známe i my. Před dárce nic neskrýváme. Znájí nás, a proto s námi nezdídko spolupracují i déle jak 10 let.

Věříme, že vztah je tvořen společnými zážitky. Uspěli jsme v nějaké kampani? Máme nějakou dobrou zprávu? Ihned se o radost dělíme s našimi dárce! Náš vztah totiž nespočívá v tom, že by na jedné straně stála organizace, která dosahuje výsledků, a na druhé straně byli dárce, kteří by výsledky podporovali darem. Nikoli, dárce jsou nedílnou součástí organizace a výsledků dosahujeme společně. Jinými slovy, účast dárce nekončí finanční transakcí, ale naopak jí začíná.

Zpět k zážitkům. U těch pozitivních je věc jasná. Ale co s těmi negativními? Dárce se může stát, že je zklamán. Nelíbí

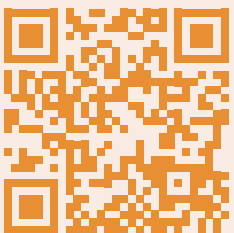
se mu například kampaň nebo organizace způsobí nějaký objektivní problém. Co pak? Společné negativní zážitky, podobně jako ty pozitivní, obecně ke vztahům patří. Jestli vztah upevní, nebo ho nadobro rozvrátí, to už záleží na postojích obou stran. A to nás baví: být ve vztahu k dárce poví a otevření, protože cítíme, jak se tím vztah formuje, upevňuje a přerůstá takřka v přátelství.

Co si budeme říkat, je to stejné jako v osobním životě. Ani v něm nerozvineme vztah náhodnými jednorázovými kontakty s někým, kdo je pro nás neznámý, ale pouze s tím, kdo je vědomě připraven zažívat s druhými lidmi radosti i strasti života. Ve vztahovém fundraisingu Hnutí DUHA jsme rozhodně věrní druhému přístupu.

A nyní se pojďme vrátit zpět na začátek textu – na část, kde jsme se bavili o anonymním individuálním fundraisingu, tedy o kasičkách, plyšáčkách a SMS. Všechny ty úžasné věci z posledních odstavců by v tomto fundraisingu nebyly možné. Žádný vztah, žádné oboustranné uvědomění. Jen pouhopouhé finanční transakce. A to je poněkud šedé, nemyslíte?

Napište nám prosím svůj názor na e-mailovou adresu pratele@hnutiduha.cz. Zajímavé reakce rádi v příštím čísle Evergreenu otiskneme.

Ve vztahovém fundraisingu nejsou prioritou peníze, ale vtahy s dárce.

Daruj pravidelně

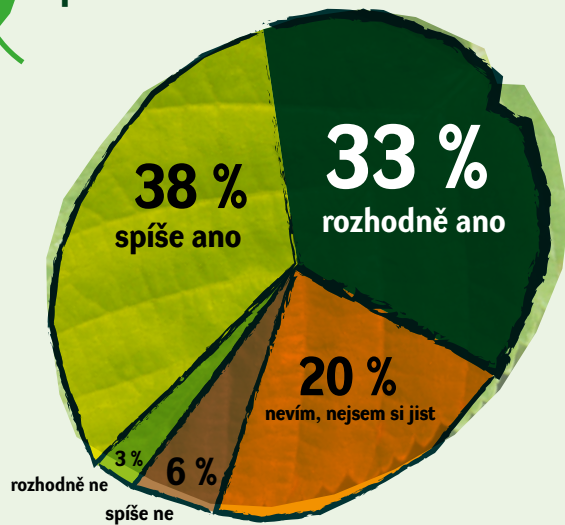
Navštivte webové stránky
www.darujpravidelne.cz.

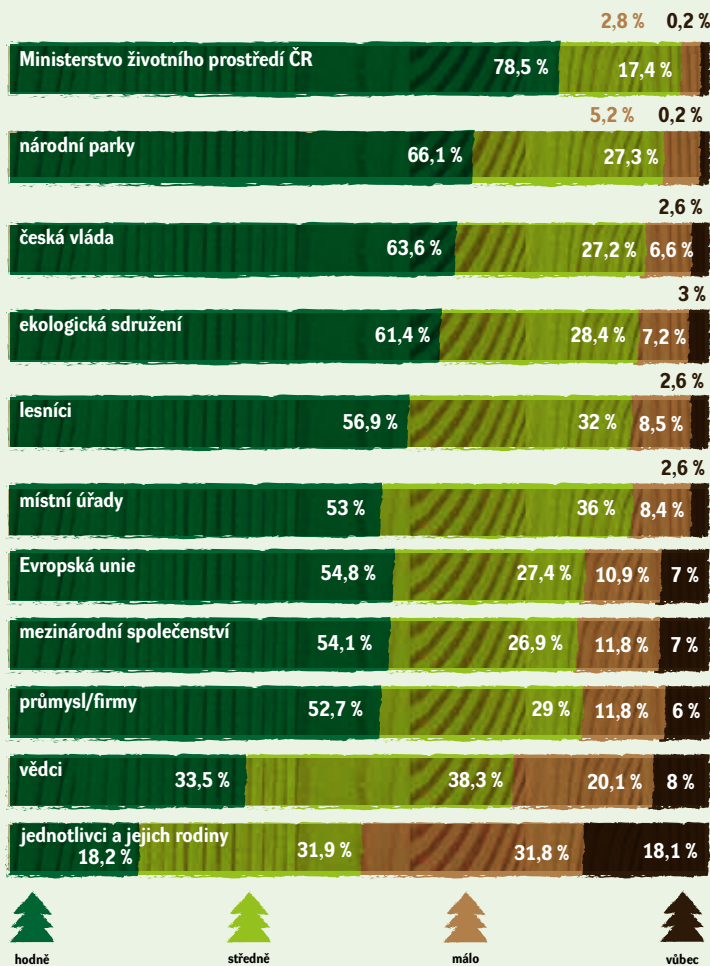
Česká divočina

TEXT: INFOGRAFIKA K PRŮZKUMU „OCHRANA DIVOKÉ PŘÍRODY OČIMA ČESKÉ VEŘEJNOSTI 2015“ Z DÍLNÝ KATEDRY ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ FAKULTY SOCIÁLNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY.

Je podle české veřejnosti potřeba chránit divokou přírodu v ČR?

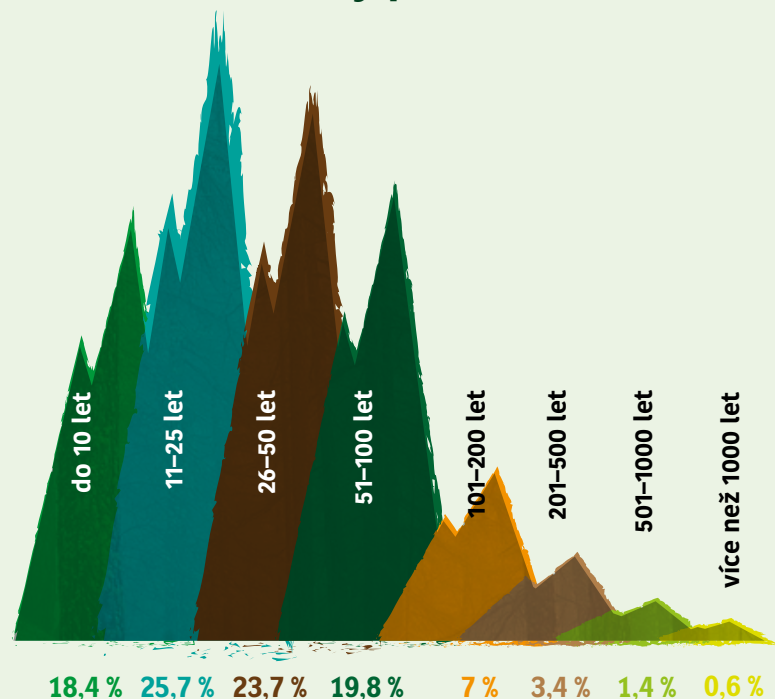
Kdo by měl být podle české veřejnosti zodpovědný za ochranu divoké přírody?

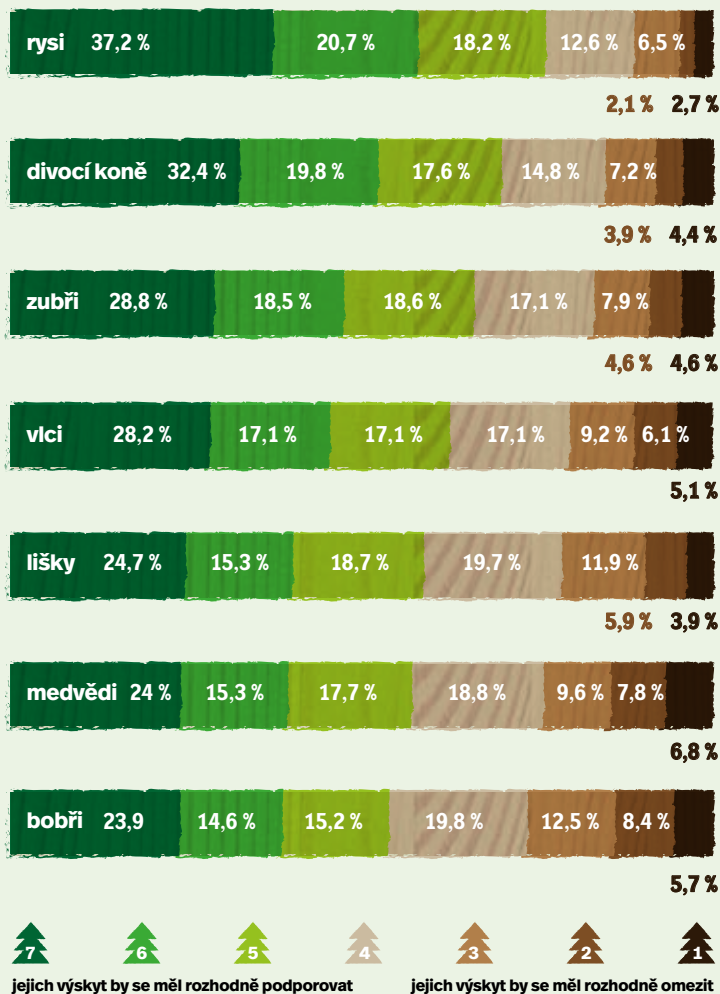
Lidé chtějí obdivovat úchvatnou českou divočinu, Hnutí DUHA pro ni prosazuje více prostoru v naší krajině:

- usilujeme o přijetí novely zákona o ochraně přírody, která přináší moderní pravidla pro národní parky – tedy největší území s divočinou, a přesvědčujeme zákonodárce, aby odstranili nedostatky vládního návrhu novely
- navrhujeme v české krajině koncepčně vybrat neosídlené celky o rozloze tisíců až desítek tisíc hektarů a ponechat je divoké přírodě tak, aby se zde lidské zásahy omezily na naučné stezky nebo přístřešky pro turisty
- spolu s dalšími českými i evropskými ekologickými organizacemi prosazujeme, aby Evropská unie zachovala kvalitní zákony na ochranu přírody

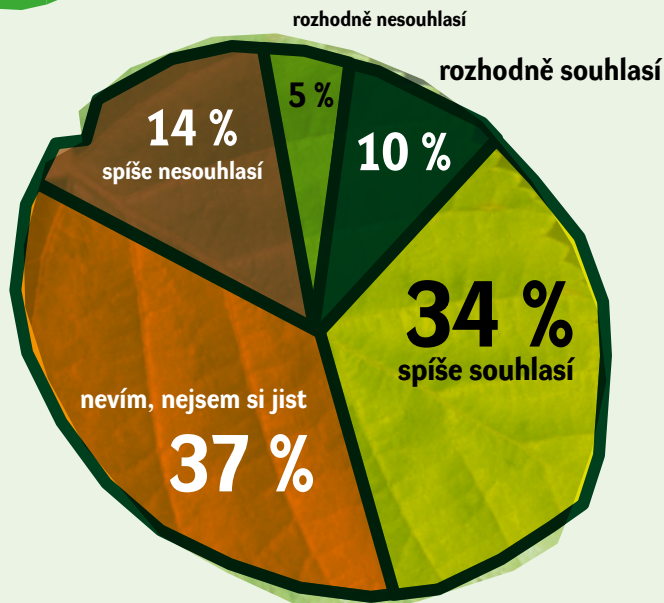
Jak dlouho může případně vznik nové divočiny přibližně trvat?

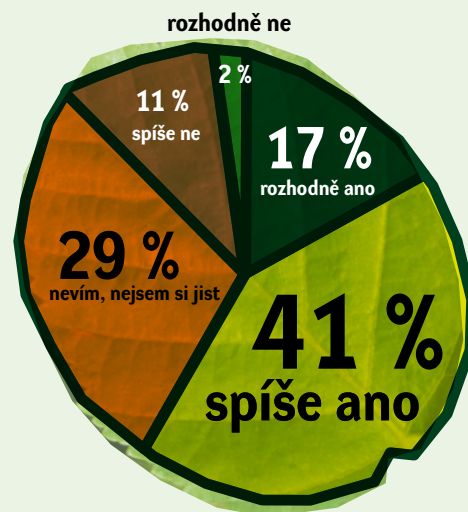
Šelmy a jiná divoká zvířata v ČR – podporovat jejich výskyt, nebo omezit?

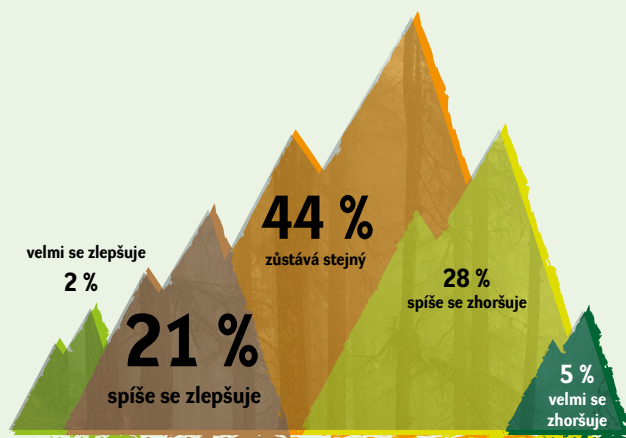
Souhlasí česká veřejnost s tím, aby se v ČR rozšiřovala území s divočinou?

Když člověk přestane na určitém přírodním místě zasahovat, může tam vzniknout nová divočina?

Jak se podle veřejnosti vyvíjí stav divoké přírody v ČR v posledních 10 letech?

Výrazem „divočina“ nebo „divoká příroda“ se rozumí „ty oblasti, které jsou ponechány nerušenému přírodnímu vývoji bez zásahů člověka, tedy bez staveb, lesnického nebo zemědělského hospodaření (ačkoliv do nich může člověk vstoupit)“.

Výzkum uskutečnila Katedra environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, 2015. Výzkum byl podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů. Více k výzkumu nalezne na: <http://humeno.fss.muni.cz/veda-a-vyzkum/divocina>.

TEXT: SIMONA HORKÁ,
FOTO: ARCHIV K. WINTEROVÉ

Pole měsíčku lékařského pěstovaného biodynamicky v zahradách německé Weledy. Foto: Adam Holý

Podstatné je myslet na to, že budoucnost může být lepší

O prázdninách měla Kateřina Winterová napilno – dotáčela třetí sérii televizního pořadu České televize *Herbář*, který běží opět od 6. září každou neděli na obrazovkách. My jsme se s ní spojili v poslední prázdninový den, kdy se vracela se svojí rodinou z venkova zpět do hlavního města, nejen kvůli natáčení, ale i kvůli začínajícímu školnímu roku.

Pocházíte z Benešova, mládí jste prožila v Mělníku a nyní žijete v Praze. Chcete tam už zůstat?

Zatím mi to vyhovuje, mám možnost dojíždět na statek, a mohu tak kombinovat život ve městě i na venkově. Návraty z venkova jsou sice bolestnější, ale zatím ještě nejsem připravená odříznout město zcela ze svého života.

Čemu se právě pracovně věnujete?

Aktuálně nejvíc prožívám dotáčení třetí řady Herbáře. Uvařili jsme spoustu dobrot a během výletů na bio i nebio farmy jsme objeli snad půlku republiky. Taky připravujeme třetí pokračování naší kuchařky Vaříme podle Herbáře. V Národním divadle hrají v představení Kámen a s divadelní společností Verze vystupují v představení Úča musí pryč, se kterým jezdíme po celé republice.

Spolu s herečkou Lindou Rybovou uvádíte pořad Herbář. Jak to celé vzniklo?

Od dětství jsem se o témata týkající se přírody a ekologie zajímala, ale nikdy by mě nenapadlo o tom natočit pořad. Když mě oslovil režisér Herbáře, byla jsem nadšená. Shodli jsme se, že by bylo dobré přizvat ještě jednu moderátorku. S Lindou se známe léta, máme stejně staré děti a obě pro ně chceme to nejlepší. Stejně jako všichni rodiče, které jsme chtěly inspirovat. Dostaly jsme se od bylinek a tradic postupně k tématům biopotravín, ekologickému zemědělství a k trvale udržitelnému rozvoji. Navštívily jsme české farmáře, kteří se chovají nejen ekologicky, ale i eticky k životnímu prostředí a zvířatům. Zaujala nás třeba biofarma v Sasově, kde chovají prasata v jejich takřka přirozeném životním i sociálním prostředí. Byla jsem v Německu v zahradách firmy Weleda, která jako první v roce 1921 začala vyrábět čistě přírodní kosmetiku. Pěstování jejích vlastních bylin splňuje principy biodynamického zemědělství. Herbářem jsme chtěli lidem říct, že je možné vzít v potaz alternativní způsob života a pěstování rostlin a chovu zvířat a také že existují lidé, kteří takovým způsobem žijí a jsou docela normální (úsměv).

Je to tak, že jeden díl Herbáře nevzniká najednou, ale je sestříhán z různých natáčení v průběhu roku?

Ano, každý díl má nějaké téma a během roku navštívujeme různé farmy a sady a vaříme z potravin, které jsou zrovna na trhu. Snažíme se sesbírat celou sezónu a poskládat recepty tak, aby se kryly například s podzimem, kdy hlavně vysíláme.

Díváte se, co nakupujete?

Zásadně si čtu složení. Přečtu si nejen obsah, ale podívám se i na výrobce. Odmítám éčka a nosím si s sebou v kabelce tabulku s jejich výpisem (smích). Ráda si kupuji bio, ale nemyslím si, že všechno, co nemá tuto nálepku, je špatné. Tím, že si pěstujeme zeleninu, ovoce a byliny sami, mám spoustu věcí svých.

Máte tedy vlastní zahrádku?

Ano. Jsem spíše „rostlinář“, ale chováme i slepice. Tudíž máme vajíčka, od sousedů si občas vezmeme králíka nebo si zkrátka dojedeme k farmáři pro maso nebo zeleninu. Když se začnete hlouběji zabývat tím, co jíte,

V devadesátých letech vystudovala hudebně dramatické oddělení pražské konzervatoře. Již několik let působí v souboru Národního divadla a hostuje i na dalších scénách, aktuálně v divadelní společnosti Divadlo Verze. „Stříhla“ si řádku filmových rolí a zkusila i seriály. Jako zpěvačka dlouhodobě spolupracuje s hudebníkem, skladatelem a producentem Janem P. Muchowem, s nímž tvoří duo s názvem The Ecstasy of St. Theresa. Jednorázově spolupracovala i s dalšími interprety, například s Vaškem Havelkou, DJ Witchem, Vladimírem 518 nebo skupinou Republic of two. Aktuálně ji nejvíce vytěžuje i naplňuje televizní pořad Herbář, plný nejen receptů z bylinek, ale i alternativních pohledů na stravování, zemědělství a třeba i dopravu.

zjistíte, že není problém sehnat kvalitní potraviny. Je naštěstí spousta lidí, kteří to s námi zákazníci, ale i s ochranou přírody myslí vážně. Třeba při výjezdu na Broumovsko, kde chovají ovce, jsem zjistila, jak lahodné a zdravé, ale i opomíjené je ovčí mléko.

Máte nějaká stravovací omezení? Četla jsem, že jste byla vegetariánka.

Vegetariánka jsem byla asi v 18, jen pár let. Největším motivem byl tenkrát jakýsi vzdor, touha vyčlenit se ze společnosti. Etický pohled pro mě byl taky důležitý, ale byla jsem bohužel strašně líný vegetarián – myslela jsem si, že když budu jíst smažák a brambory, tak to bude stačit. To je ale velký omyl a na zdraví se to brzy projevilo. Došlo mi, že nejde dělat rozhodnutí napůl a dávat tělu jednostrannou stravu. Navíc žiji v této zemi a určitých přírodních podmínkách a je pro mě přirozené jíst to, co se tu pěstuje a chová. Dodnes ale jím víc zeleniny a obilovin než masa.

V létě jste s Lindou Rybovou jezdily elektroskútretem po Šumavě. Byla to nějaká reklamní akce, nebo vaše vlastní iniciativa? A proč zrovna Šumava?

Letos jsme se chtěli v Herbáři dotknout tématu elektromobility a právě na Šumavě už je fungující pilotní projekt e-Šumava a nachází se zde obrovská baterie, která díky solárním panelům uchovává energii ze Slunce. Můžete si zde půjčit elektrická auta, kola nebo mopedy. Když sedíte na takovém skútru, tak si můžete i povídat. Šlape jak hodinky a nesmrdí.

Ještě ale bude trvat, než se u nás tento druh elektromobility rozšíří.

To ano. Víím, že je problém v infrastruktuře napájecích stanic a velké baterie jsou drahé. Ale pro mě je hlavní vize a fakt, že to pro nás i planetu bude lepší. Severské země jsou na tom jinak: investují do životního prostředí a váží si toho, co mají. Ve střední Evropě jsme bohužel pořád zničení komunismem, předpokládáme, že všechno je zadarmo, a nemyslíme na to, co bude po nás. To je u nás stále zakořeněné a je potřeba to pořád dokola omílat, připomínat a snažit se to změnit. Podstatné je myslet na to, že budoucnost může být lepší.

A co Šumava, jaký k ní máte vztah?

Jezdím spíše do Krkonoš nebo do Krušných hor. Šumava je pro mě dáreček, kam jedu jednou za pár let. Je jiná, bujná, obrovská, mechová, zelená... Natáčeli jsme v okolí Plešného jezera, kde byla v letech 2004–2009 kalamita kůrovce. Je krásně vidět, že se

les vzpamatovává sám, bez pomoci člověka, který tuto kalamitu vlastně způsobil. Vysazováním monokultur se les nedokáže takovému napadení dostatečně bránit. Byl to pro mě opravdu velký zážitek. Krkonošský národní park je zase jinak zajímavý. Nahoře pod Sněžkou je tundra, rostou zde rostliny, které nikde jinde ve světě nenajdete... I když sem jezdím často, je stále co objevovat. Taková exotika v Čechách.

Řešíte svoji vlastní ekologickou stopu? Něco jste již naznačila, ale co další oblasti?

Člověk má stále co zlepšovat. Nejsem dokonalá. Peru si v mýdlových ořeších, používám ekoprostředky, mažu se přírodní kosmetikou, snažím se neplýtvat vodou, třídím odpad atd., v rámci svých možností. Nechci se vymlouvat, že něco nejde, ale všechno musím nějak vstříbat a taky se uskromnit. Je to stejné, jako když chceme

Kateřina Winterov hraje Kateřinu Zimovou v pedstaven „Ua musí pry!“ s divadelním spolkem Divadlo Verze. Foto: Lenka Blahov

přesvědčovat lidi, aby začali zdrav jíst. Musí tu myšlenku přijmout za svou a chtít to zkusit, pak se změní i chut. Vyžaduje to napřed změnu mylen. Podobn je to podle mě i s ekologickm mylenm celkov. Je to zkrátka dlouhodob proces a je dobr, když se to nastartuje třeba jen tím, že při iten zubů nemusí zbyten téct voda z kohoutku.

Jste herečka, zpěvačka, zároveň moderujete pořad. V jak z těchto rolí se cítíte „jako doma“?

Momentln urit v Herbáři. Dlm to zhruba čtyři roky a je to stále nov a zabavn. U divadla jsem skoro dvacet let a už ho mám „osahan“. Dosáhla jsem určitých věcí, kterých jsem myslela, že ani nikdy nedosáhnu. Divadlu jsem nevrn (smev). Kapela jde pro me ruku v ruce s divadlem, nedokázala bych jedno nebo druh upřednostnit.

Je pro vs duleit obsah text? Měly by být texty vašich pisn nějak angaovan?

Text je pro me největší kámen úrazu. Témata jsou pro me hodn osobn. Neumím napsat pmoar text, je to zaobalen do „me poezie“, take ne všichni asi chápou, co chci říct. Ale když j vm, co zpívm, tak mylm, že to prostřednictvm hudby dokzeme sdělit i publiku.

Nemyslím si, že by od nás někdo očekával, že budeme psát ekologick nebo aktivistick texty. Nejsem zdatn textaka, abych předávala hlubok myšlenky, i když bych samozrejmn ráda.

Jakou hudbu si ráda poslechnete vy?

Jsem hledač, zajímá mě, co je nového na scéně v zahraničí. Jsem ale na druhou stranu i takov staromilec a vracím se do vod svého mlad – ráda si poslechnu starý hip hop, elektronickou hudbu nebo disco.

Podporujete njak neziskov organizace?

Vždycky, když jsem dostala nabídku věnovat se charitě nebo propagaci ekologie či etiky, ráda jsem to přijala. Hrli jsme s kapelou pro Svobodu zvrat nebo

pro Amnesty International. Podpořila jsem Dům t pn, s Divadlem Verze jsme odehrli pedstaven pro Nadaci Kolečko, organizovala jsem sběr obleen a hraček pro Kloknka v Chomutově, vozm často star deky a obleen do Naděje nebo Armády spásy a take jsem namlouvala spoty pro Nadaci Slunečnice. Je toho vc a považuji to za pirozen – když jste trochu vidět a máte možnost oslovit dali potencionln dárce, proč to pro dobrou vc neudělat?

V jak společnosti podle vás žijeme?

Pohybují se ve společnosti intelektuálů, umělců a tvůrců. Setkávám se také s lidmi z města, kter odešli na venkov a hospodaří. Tito lidé se zajmj o to, co se děje u nás i ve svet, nechj se rádi inspirovat, inklinují ke zmen a k ohleduplnosti ke společnosti, planetě a k sobě samm. Díky své paci poznávám spoustu lidí, kter už dlouh léta něco men, ale maj to kadm dnem kvůli radm a nařizenm te a te. Mylm, že esk společnost je velmi opatrn a nepohotov. Definuje ji rčení: Lepi vrabec v hrsti neli holub na střeše. Doufám, že to naše děti zmen.

S Lindou Rybovou při focen do knihy Vaříme s Herbářem 3. Foto: Adam Holý

S kapelou The Ecstasy of Saint Theresa zpív Kateřina už tem 20 let. Foto: Radeq Brousil

Půl mega za přírodu

Hned jak se ustálila jména nových eurokomisařů, bylo evropským (tedy i českým) ochráncům přírody jasné, že bude problém. Komisařem pro životní prostředí se stal jistý Karmenu Vella, bývalý ministr cestovního ruchu z Malty, tedy ze země nechvalně proslulé povolením střelby migrujících ptáků. Ovšem celá Evropská komise pod vedením Jeana-Clauda Junkera si dala do vínku deregulaci a odstraňování překážek pro byznys.

A tak bylo jen otázkou času, kdy upře svou pozornost na směrnice chránící nejcennější kousky přírody a vzácné druhy rostlin a zvířat na starém kontinentu. Co kdyby se třeba daly snadněji stavět silnice přes chráněná území? Nebo co takhle nový supermarket za městem, mokřad nemokřad? Taková představa je pro správného vyznavače víry v „byznys jako doposud“ neodolatelná.

Naštěstí je Evropská unie demokratické společenství a komisaři se museli zepat veřejnosti, co si o tom myslí. A pak to začalo. Ekologické organizace Friends of the Earth Europe (jehož je Hnutí DUHA českým členem), BirdLife či WWF předaly tuto výzvu svým příznivcům a jejich okolí. Hnutí DUHA se podílelo na šíření výzvy veřejnosti v České republice. Díky těmto iniciativám začali lidé Evropské komise psát, proč mají rádi evropskou přírodu a že ji chtějí i nadále chránit.

Nakonec z toho byl rekord: do veřejné konzultace, která trvala od května do července letošního roku, se zapojilo půl milionu lidí, což je zdaleka nejvíce v dějinách Evropské unie. Tito lidé spolu s více jak stovkou ekologických organizací vyslali jasný signál evropským politikům: směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích se nesmějí měnit.

Obě směrnice chrání dohromady přes 1000 druhů vzácných či ohrožených rostlin a zvířat a více než 27 000 přírodních lokalit napříč celou Evropou. Směrnice napomohly úspěšné záchraně a návratu řady typických evropských zvířat, jako jsou vlk, orel mořský nebo tuleň obecný. Díky těmto směrnicím má dnes Evropa nejrozsáhlejší síť chráněných území na světě, která pokrývá téměř pětinu území EU.

Vědecké studie jasně dokládají, že směrnice efektivně chrání klíčové ohrožené druhy a společenstva a významně přispívají k socioekonomickému rozvoji regionů. Souběžně s veřejnými konzultacemi zjišťovala Evropská komise i názory zainteresovaných skupin. A převážná většina došlých odpovědí podporuje zachování těchto směrnic a zdůrazňuje potřebu jejich řádného naplnění, včetně potřebného financování. Podporu evropským směrnicím vyjádřily i cementárny, provozatelé elektrických sítí, ekologičtí zemědělci a firmy podnikající v turistickém ruchu. Také české Ministerstvo průmy-

slu a obchodu ve své reakci zmínilo řadu příkladů pozitivního souznění moderní ochrany přírody a komerčních aktivit. Naopak proti jsou například velké rybářské společnosti nebo zástupci průmyslového zemědělství.

Celý proces ještě není u konce. Evropská komise se nyní „vypořádá“ s připomínkami lidí a institucí a vyhlásí další postup. Je možné, že ze svého záměru omezit ochranu přírody ustoupí. Ale může také Evropskému parlamentu a zástupcům jednotlivých států EU předložit návrh na omezení důležitých směrnic.

Spolu s evropskými kolegy budeme ve střehu a dáme vám opět vědět, pokud bude potřeba hájit naši divočinu a přírodní dědictví obecně.

Dobrá zpráva z Jadranu

V minulém čísle jsme vás informovali o plánované těžbě ropy a zemního plynu ze dna Jaderského moře a vyzvali vás, abyste se připojili k petici. **Pokud jste tak učinili, nebylo to zbytečné!** Vy a tisíce dalších lidí jste pomohli v práci našim chorvatským i rakouským kolegům a kolegyním. Rakouská společnost OMV, která spolu s ropným koncernem Marathon Oil vlastnila sedm z deseti udělených licencí na těžbu, od svého záměru ustoupila. **Pokud vytrváme, Chorvaté ani turisté o neposkrvněné azurové moře nepřijdou!**

Kdo má med v almaře, ten neshání lékaře

Přišel podzim a na teplé slunné dny nám už zbyly jen vzpomínky. Někdo si léto připomene na fotkách z dovolené, jiný třeba při pohledu do spíže, kde si pečlivě nastrádal zásoby na zimu – v regálech se na něj smějí buclaté sklenice, do kterých pilně přestěhoval ovoce a zeleninu ze zahrádky, aby mu dělaly radost i v zimě. A možná že vedle pestrobarevných zavařenin stojí také pár sklenic se zlatým pokladem, který nám dokáže osladit nejen čaj, ale i život.

Pilný jako včelka

Hlavní význam včel spočívá v opylování rostlin. Ne nadarmo se říká „pilný jako včelka“ – bez jejich vytrvalé a neúnavné práce by nebyla ani úroda. Včely medonosné, ale i další hmyz, zejména čmeláky, včely samotářky, motýly, vosy či brouky, potřebují ke svému rozmnožování stromy, keře, květiny i některá zelenina. Lidé však chovají včely také pro jejich produkty. Každé malé dítě ví, že včelíčky nám „dávají“ med. Tím ovšem výčet včelích produktů zdaleka nekončí.

MED není třeba příliš představovat. Jedná se o směs cukrů, vody a dalších složek v závislosti na skladbě květů. Obsahuje spoustu důležitých minerálů (železo, hořčík, sodík, draslík, mangan, vápník, zinek atd.), vitamínů (A, B1, B2, B6, B12, C, D, H, K, E), enzymů a aminokyselin. Díky svému složení je oblíbený

a hojně využívaný nejen v kuchyni, ale i v lidovém léčitelství. Podle zdroje snůšky dělíme medy na nektarové neboli květové (včela nasaje sladkou šťávu v kalichu květu) a medovicové, jimž se říká také lesní (medovice je sladká lepkavá tekutina, kterou produkuje některý hmyz, nejčastěji mšice, a včely ji sbírají na povrchu listů a jehliček stromů). Nejsnáze se zorientujeme podle barvy medu – nektarový med bývá světlý a medovicový naopak tmavý. Třetím základním druhem je med smíšený.

Dalším včelím produktem je **VOSK**, který včela medonosná vytváří ve speciální žláze a vylučuje ho mezi 12. a 18. dnem svého života, pokud má dostatek potravy. Z vyloučených šupinek vosku včely postupně vytvářejí celý plást. Využití vosku je nečekaně široké – od výroby svíček a potravinářství přes farmaceutický a kosmetický průmysl až třeba po šperkařství či elektroniku.

Méně známý, avšak o to cennější je **PROPOLIS**, který včely využívají v úlu jako stavební materiál. Jedná se o pryskyřici, do níž včely přimíchávají výměšky svých žláz. Díky obdivuhodným dezinfekčním účinkům ho cenili již staří Egypťané. Dodnes se používá v lidovém léčitelství a zdá se, že propolis čeká slibná budoucnost i v moderní medicíně. Obsahuje totiž řadu látek, které ničí bakterie, viry a plísňe, tlumí bolest, podporují hojení

ZAJÍMAVOSTI ZE ŽIVOTA VČEL

- Jedna létavka navštívuje pouze jeden druh rostliny. Díky této „specializaci“ je rychlejší a výkonnější, protože ví, jak se nejlépe dostat k nektaru, a nelétá zbytečně na květy, které již opylovaly její kolegyně.
- Pokud se ke včelám do úlu dostane nějaký větší vetřelec, například myš, včely ho sice ubodají, ale nedokážou ho z úlu odstranit. Obalí ho proto silnou vrstvou propolisu, čímž ho konzervují tak dokonale, že nedojde k jeho rozkladu.
- Nejen jazykovědce fascinuje tzv. včelí tanec. Jedná se o neobyčejně podrobný způsob dorozumívání, kterým si včely předávají informace o směru, vzdálenosti i vydatnosti zdroje potravy. Za výzkum smyslového vnímání včel a včelího tance dostal v roce 1973 Nobelovu cenu rakouský etolog Karl von Frisch.
- Patronem včelařů je svatý Ambrož. Legenda praví, že mu v dětství usedl na obličej roj včel. Včely mu prý létaly do pusy a krmily ho medem. Díky tomuto znamení je milánský biskup tradičně zobrazován se včelím úlem.

a posilují imunitní systém. Jeho nespornou výhodou je rovněž malá rezistence: proti jeho působení mikroorganismy nezískávají odolnost, jako je tomu u chemických antibiotik, například u penicilinu. Dobrou zprávou je, že v současnosti se již z propolisu vyrábí spousta léčiv a kosmetických produktů a další vědecké výzkumy probíhají.

Nesmíme opomenout ani tzv. **MATEŘÍ KASIČKU**. Tvoří se ve slinných žlázách mladých dělnic a krmí se jí larvy a také matka. Díky vysokému obsahu aminokyselin, vitamínů a minerálních látek se používá hlavně v kosmetice, ale i jako doplněk stravy.

Možná že po přečtení předchozích řádků máte stejně jako já pocit, že včelí produkty jsou hotový zázrak. Cožpak není lepší využívat cenné poklady, které nám dává příroda, namísto chemických léčiv? Snad se časem probereme z oné „penicilinové horečky“, která nás zachvátila v minulém století, a vezmeme si k srdci staré moudré přísloví, jež praví: „Místo různých jedů dopřej sobě medu!“

Kdo čaj s medem pije, nestůně a dlouho žije

V poslední době se v souvislosti se zdravým stravováním často zmiňují tři bílí zabijáci: cukr, sůl a mouka. V malém množství nám jistě neuškodí, ale protože si je dopřáváme plnými doušky, z dobrého sluhu se stávají špatným pánem. Sůl a mouku si necháme na jinou příležitost a posvítíme si na cukr. Zatímco med obsahuje spoustu cenných látek, které jsme vyjmenovali výše, rafinovaný cukr je pouhopouhým sladidlem, prázdným zdrojem energie, který v nejrůznějších lákových podobách mlsáme už v kočárku. Konzumujeme ho mnohem více, než naše tělo potřebuje, a v případě tzv. skrytých cukrů (sladké nápoje a nejrůznější polotovary) si to většinou vůbec neuvědomujeme.

Cukr se vyrábí energeticky náročným procesem z cukrové řepy nebo třtiny za použití mnoha chemických látek. Sacharózu musí naše tělo nejprve rozštěpit na glukózu a fruktózu, k čemuž spotřebovává mimo jiné vitamín B, vápník a hořčík. Naopak med, o jehož přirozenou výrobu se zasloužily především včely, našemu tělu tyto minerální látky dodává. Pro cukr je toto srovnání opravdu nelichotivé. Základní radou je tedy jednak sladké omezit, a jednak nahradit bílý cukr zdravější alternativou. Jednou z nich je právě med, který se hodí ke slazení nápojů, kaší, jogurtů, dezertů a dalších pokrmů a má i vhodné chemické vlastnosti pro pečení.

Pokud by zmizely na zemi včely, zbývají lidem jen čtyři roky života

Možná byste nehádali, že tohle moudro pronesl někdy před 100 lety jeden z nejvýznamnějších vědců všech dob – Albert Einstein. O čtyřech letech bychom mohli diskutovat, ale ve své

podstatě měl pravdu. Včely totiž mají nezastupitelnou úlohu v opylování plodin, a tedy i v produkci potravin. Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN) vydal v letošním roce studii, v níž se hovoří o enormním úbytku divokých včel v Evropě. Na vině je především intenzivní zemědělství, které nešetří s pesticidy a extrémně zatěžuje půdu. V krajině navíc ubylo drobné zeleně a kvetoucích luk a spolu s nimi mizí i život. Nejen včely, ale i motýli, ptáci a další drobní živočichové tak přicházejí o své přirozené životní prostředí. Naše krajina je pak nejen chudší, ale také méně produktivní.

Hnutí DUHA dlouhodobě usiluje o změnu zemědělských praktik v nakládání s půdou. Klíčem jsou hlavně podmínky v zemědělských dotacích, které zatím příliš nemotivují k ohleduplnému hospodaření. Více se o této problematice dočtete v publikaci Krajina potřebuje nápravu, kterou Hnutí DUHA vydalo letos v únoru (ke stažení zde: www.hnutiduha.cz/publikace/krajina-potrebuje-napravu). Kromě výrazného snížení používání pesticidů a podpory drobných farmářů by českým včelkám výrazně pomohlo i šetrnější sečení luk. „Pro získání dotací na sečení luk by mělo být podmínkou, aby farmáři na každém pozemku větším než jeden hektar ponechali 5–10 % neposečené plochy a posekali je až ve druhé seči nebo příští rok. Malé ostrůvky kvetoucí louky zajistí, že včely, čmeláci a další důležité opylovači nebudou mimo sezónu hladovět.“

Tak jak má člověk svého lékaře, měl by mít i svého včelaře

Včelařství v širším slova smyslu má dlouhou a bohatou tradici sahající dokonce až do pravěku. Již tehdy totiž lidé poznali a využívali včelí produkty, o čemž svědčí jeskynní kresby. O nějaké péči o včely ovšem nemůže být řeč, jednalo se pouze o vybírání medu. Včelaření, jak ho známe dnes, na sebe nechalo ještě dlouho čekat. V raném středověku si lidé začali včelí hnízda přenášet blíže ke svému obydlí a postupně špalky opatrovali dvířky a přeměňovali je v úly.

Během uplynulých dvou staletí se u nás včelařství poměrně dařilo a počet včelstev na českém území vesele rostl. Kromě poklesu v období druhé světové války stoupající tendence pokračovala a zastavila se až v roce 1990, kdy bylo na našem území evidováno rekordních 807 429 včelstev. Od té doby bohužel začala křivka prudce klesat, a naopak průměrný věk českých včelařů stoupat až na současných 58 let. Vypadá to, že mladé lidi tento bohužel koníček příliš neláká.

Světlou výjimkou je náš kolega a včelař Ivo Kropáček. Na otázku, proč se mladí lidé více nezajímají o včelaření, odpovídá: „Myslím, že to je stejné jako se zemědělstvím obecně. Do zemědělství se příliš mladí lidé nehrnou, ale přesto jsou nějakí mladí

farmáři a biozemědělci. Důležité je pracovat s mládeží, o což se snaží Český svaz včelařů, ve kterém je 98 % všech včelařů v naší republice.“ Stáří včelařů netrápí jen Českou republiku, mnohem větší je tento problém v jiných zemích středí a východní Evropy, jako je Slovensko, Slovinsko, Bulharsko či Rumunsko. Ivo také upozorňuje, že spotřeba medu je u nás v porovnání se zeměmi EU velice nízká. Ovšem o budoucnost tohoto zlatého pokladu velké obavy nemá: „Vzhledem k tomu, že med je přírodní a zdravé sladidlo oproti nezdravému a chemickému cukru, doufám, že zájem o med bude vzrůstat a mladí lidé začnou včelařit.“ Více o své zálibě Ivo prozradil v rozhovoru, který najdete na straně 22.

Nejen řada přísloví dokazuje, jak léčivá umí být síla medu a dalších včelích produktů. Zkontrolujte si proto pečlivě svoje zásoby na zimu a nezapomeňte: Recept je jen jeden – denně chleba s medem!

TIPY A „BABSKE“ RADY

- Med uchovávejte nejlépe v uzavřených sklenicích na tmavém, suchém a chladnějším místě.
- Ideální je nakupovat med přímo od včelaře. V obchodech si raději dávejte pozor na jeho původ (často se u nás objevuje dovážený med z Číny, který je sice levnější, ale je třeba vzít v úvahu ekologické i sociální dopady tamní produkce a dopravy) a složení (pravý med nesmí obsahovat žádné příměsi). Vyhněte se tak i případnému zdravotně závadnému medu s obsahem chemických látek.
- Krystalizace je přirozený biologický proces. Zpět do tekuté podoby můžeme med navrátit rozehráním ve vodní lázni, jejíž teplota však nesmí překročit cca 50°C, aby se nezneškodily cenné látky. Ze stejného důvodu med nikdy nepřidávejte ani do vřelého čaje – zůstalo by z něj sice chutné, ale bezcenné sladidlo.
- Med je přírodní sedativum, protože tlumí aktivitu mozku. Pokud tedy večer nemůžete usnout, zkuste před spaním vypít sklenici teplého mléka s medem.
- A ještě jeden „recept“ pro nadcházející pošmouré počasí: jako první pomoc při nachlazení a kašli můžete vyzkoušet med s cibulí. Cibuli nakrájejte do misky a přidejte dvě až tři lžičky medu. Cibule po několika hodinách pustí šťávu a vznikne sladká domácí medicína.

Nejen o plánech odpadového hospodářství na dalších 10 let

„Udělal jsem několik prvních kroků a pak jsme se zasekli,“ říká o třídění odpadů v České republice Ivo Kropáček, dlouholetý pracovník Hnutí DUHA a lobbista za lepší odpadovou politiku u nás i v jiných zemích. Do organizace ho přivedl časopis Sedmá generace a v Hnutí DUHA Olomouc dokonce poznal svou budoucí ženu, se kterou má dnes dva malé syny. Ivo je známý i jako vášnivý včelař.

Co tě přivedlo do Hnutí DUHA?

Do kontaktu s Hnutím DUHA jsem se dostal přes Sedmou generaci, tenkrát to ještě byla Poslední generace. Doteď si to živě pamatuji, bylo to číslo 10/1997. V té době jsme nechodili s kamarády na pivo, ale na čaj do Skleněné louky v Brně a řešili jsme smysl života a podobné věci. Tam jsem si to číslo koupil, přišel domů celý očištěný a asi do půl jedné v noci jsem si to celé podtrhával. Uvědomil jsem si, že ti lidé vidí svět úplně stejně jako já a že se s nimi musím spojit.

Co se dělo dál, sebral jsi odvahu?

Ano. Šel jsem do brněnského sídla Hnutí DUHA. Otevřel mi kamarád, se kterým jsem tenkrát chodil do karate, a seznámil mě s lidmi, kteří byli odborně zdatní v problematice lesů a jezdili pomáhat do Moravského krasu. Mě však v lese zajímaly spíš odpadky. Spojil jsem se proto s místní skupinou Hnutí DUHA Olomouc (HDO) a jezdil s nimi s výstavou propagující recyklaci. Vznikla tak odpadová skupinka v Brně a takto to fungovalo zhruba 3 roky. V roce 2000 jsem ukončil studia a rozhodl jsem se pro civilní službu v HDO. Právě tam začali dělat národní kampaň za záchranu vratných lahví. Vratné lahve jsme sice nezachránili, ale dosáhli jsme dílčích úspěchů.

Jak jsme na tom my Češi s tříděním odpadů?

Od doby, kdy se odpadům věnuji, se podařilo zvýšit míru recyklace z tehdejších 7 % na zhruba 30 % recyklace komunálních odpadů. Nicméně v té době měla podobnou míru recyklace i Anglie a nyní jsou na 44 %. Zatímco Česká republika se kolem let 2009–2010 zasekla, Anglie

dál rok od roku míru recyklace zvyšovala a ukazuje skeptikům, že to jde. Na západě jsou země, které třídí a recyklují i 50–60 % komunálních odpadů. Prostor pro zlepšení je tedy obrovský. Bylo by dobré, kdybychom došli na úroveň těch nejlepších v Evropě.

Může se nám to podařit?

Evropský parlament nyní požaduje po Evropské komisi, aby EU v roce 2030 recyklovala 70 % komunálních odpadů. Zde je

vidět, že ČR zaostává nejen za průměrem EU, který je nyní 40 %, ale i za tím, kam EU směřuje. Bohužel naši politici a úředníci se tváří, jako by v EU nebyli, a žijí si dál ve svém českém kotlíku s klapkami na očích a plánují na dalších 10 let zvýšit recyklaci ze současných 30 % na 38 % v roce 2020. Hnutí DUHA v srpnu zahájilo kampaň, ve které se snažíme, aby občané připomínkovali plány odpadového hospodářství jednotlivých krajů. Vše lze najít na www.hnutiduha.cz/chcirecyklovat. Apeluji na každého čtenáře, aby se zapojil, je to potřeba.

Jak vypadá tvůj běžný pracovní den?

Ráno vstávám vcelku brzo, většinou kolem šesté hodiny. Životem na vesnici se od většiny ekologických aktivistů odlišuji. Vypustím slepice a kačeny, pak si sednu k počítači a pracuji až do oběda. Pak pokračuju do třetí hodiny. Druhou variantou je odjezd vlaku ve 4:48 nebo 5:48 buď směr Brno, nebo Praha. To se pak vracím domů mezi 18. a 24. hodinou.

A o víkendu více či méně aktivní odpočinek?

V sobotu se věnuji zahradě a včelám, v neděli je to kostel a rodina. A zásadně nepracuji (úsměv).

Kolik času ti zabere péče o včelstvo?

Mám 18 včelstev, takže jednou za dva týdny to chce celý den. Když se stáčí med, zabere to i neděli.

Jak dlouho se včelaření věnuješ?

Přes deset let. Koupili jsme včely i se starým domem po Němcích. Lokalita Šternberska je výborným místem ke včelaření. Na jednu stranu jsou lesy Nízkého Jeseníku a na druhou Malá Haná. Teče tam potok a všude kvetou aleje třešní, díky kterým mají včely pastvu po čas jara i léta.

Pracuješ v Hnutí DUHA už téměř 20 let. Projevuje se únava?

Ještě na mě nepadla. Je to asi i tím, že dodržuju osmihodinovou pracovní dobu a dalších osm se věnuji rodině, zahradě a včelám. Takto si dovedu představit, že bych pokračoval ještě 10 až 15 let. Na odpadovou problematiku není jednoduché získat grantové peníze, to se nám podařilo ve větší míře až na letošní rok. Nebýt jednotlivých dárců, nemůžeme se odpadové problematice věnovat.

SKLIZENO[®]

opravdové jídlo

**PRODEJNY
OPRAVDOVÝCH
POTRAVIN**

www.sklizeno.cz

13 kapel, které si přišlo poslechnout přes 500 návštěvníků přímo na Šumavu

Děkujeme všem organizátorům a vystupujícím, kteří, bez nároku na honorář, vystoupili na dvoudenním koncertě pro šumavskou divočinu a spolu s příchozími se tak zasloužili o úžasnou atmosféru.

www.hnutiduha.cz

